Un reconeixement especial a...

Jaume Vallcorba i Rocosa

per Ramon Sangles i Moles

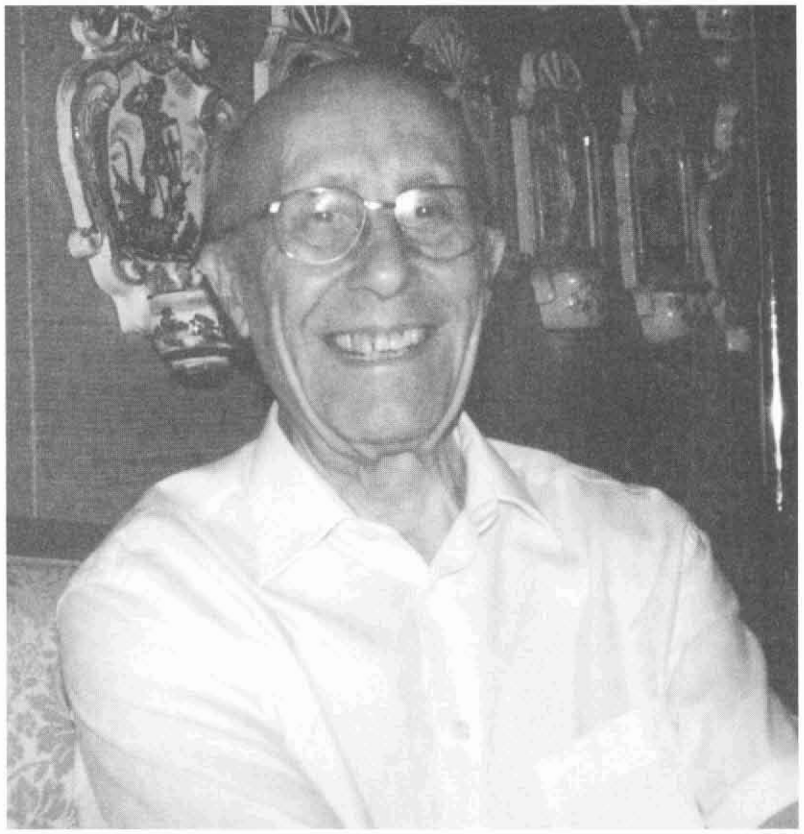

Jaume Vallcorba (fotografia: Ramon Sangles)

Jaume Vallcorba i Rocosa, nascut a Barcelona l'any 1920, casat amb una catalana i pare de quatre fills (dos nois i dues noies), ha donat sempre un alt sentit de catalanitat a la seva vida, materialitzat en la seva tasca pedagògica popular amb les seves lliçons de llenguatge en el *Bloc Maragall* i fent classes, alhora que amb la seva labor de formació de professorat i amb moltes altres activitats (és autor de diverses obres filològiques i de diccionaris tècnics), com ja anirem exposant.

Jaume Vallcorba va estudiar a Madrid la carrera d'enginyer, que després exercí com a funcionari del Ministerio de Obras Públicas i Transportes, primerament a la prefectura d'Obres Públiques de Tarragona i més tard a la de Barcelona, on va tenir encomanat el servei de carreteres i més endavant el de transports interurbans.

L'any 1961 es va constituir per part de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans i amb uns quants professors de català la JAEC (Junta Assessora per als Estudis de Català), amb la finalitat de popularitzar el coneixement normativitzat de la nostra llengua. En la primera convocatòria d'exàmens (any 1962), el nostre biografiat obtingué el títol de professor de català.

S'estrenà com a mestre fent un curs de català l'any acadèmic 1962-63 als Lluïsos de Gràcia (Barcelona), durant el qual hi havia el perill de ser descoberts per la policia, ja que en aquells temps no era permès de fer classes de català, i per això, si era descobert, era molt possible que hagués estat sancionat amb la pèrdua del seu càrrec de funcionari públic, perquè aquests, en l'època de Franco, tenien el deure de jurar submissió als principis del Movimiento Nacional. Tot i que aleshores la majoria de la gent no va jurar-los mai, els caps de les prefectures havien de certificar que tothom havia fet el jurament. És clar, com que ensenyar català i fer propaganda catalanista anava contra els principios del Movimiento Nacional, si es descobria que no els complies, et feien fora. Per això havien convingut, professor i alumnes, que, en tal cas, dirien que feien un curs de francès.

L'any 1971, havent mort el gramàtic Eduard Artells i Bové, Jaume Vallcorba va entrar dins la JAEC,

composta de cinc membres, els quatre restants de la qual eren R. Aramon i Serra, J.M. Casacuberta i Roger, J. Miracle i Montserrat i J. Triadú i Font, i s'encarregà de la feina que fins aleshores havia dut a terme el malaguanyat Artells: redactar els temaris d'examen del professorat i avaluar-ne el resultat un cop fet. Hi havia una posterior revisió dels restants membres de la JAEC, sobretot pel que fa als qualificats com a dubtosos. Cal dir que quan, restablerta la Generalitat, la JAEC es transformà en la Junta Permanent de Català, el nostre biografiat continuà formant-ne part. Actualment n'és vicepresident.

També en aquell any de 1961 es va constituir l'associació Òmnium Cultural. Vallcorba se'n féu soci de seguida i després fou nomenat membre del seu Consell Consultiu. Dins Òmnium Cultural, l'incansable activista cultural Joan Triadú creà la Delegació d'Ensenyament de Català (DEC), en la qual col·laborà immediatament el nostre personatge.

Dins l'àmbit de la DEC es crearen uns seminaris, entre els quals el de Didàctica, del qual fou nomenat president Jaume Vallcorba. Aquest seminari s'encarregà de la redacció d'uns cursos de català per correspondència, redacció dirigida per ell i realitzada conjuntament amb en Manuel Miquel i Planas. El mateix seminari, per indicació de Triadú, revisà un «Curs per correspondència» redactat per la delegació d'Òmnium Cultural de Reus. Precisament sobre l'actuació d'aquesta delegació al Baix Camp s'ha publicat fa poc el llibre *L'ensenyança de la llengua catalana, des de Reus, sota el franquisme* (Edicions del Centre de Lectura, Reus 1994), de Ramon Amigó, amb un pròleg, molt extens, justament del nostre biografiat, que amplia la informació que ací recollim. També per delegació de la DEC, i, doncs, per encàrrec de Triadú, fou comissionat per a assessorar en el català dels cursos de l'entitat docent Rosa Sensat i en els exàmens corresponents de llengua catalana.

El Seminari de Didàctica va decidir la publicació d'un *Butlletí Interior* per a informar de l'activitat dels seminaris i destinat a ser distribuït entre els qui es graduessin de professors de català. Jaume Vallcorba en fou un dels impulsors i col·laborador assidu. El butlletí es presentava modestament, en fulls ciclostilats, i començà a sortir clandestinament el desembre de 1965; va durar fins al setembre de 1976 (quan se n'havien publicat 110 números), en què passà a mans de l'equip d'Escola Catalana, i ara ha esdevingut la revista d'aquest títol (*Escola Catalana*), prestigiosa en el camp de l'ensenyament.

Vallcorba va estudiar Filologia Catalana a la Universitat de Barcelona durant els últims anys de la dècada dels seixanta i primers dels setanta, de manera que assolí el títol de llicenciat en aquesta disciplina.

La seva activitat de funcionari públic en el camp dels transports durant els anys 50 i 60 l'obligava a ordenar, coordinar i inspeccionar els transports per carretera (taxis, camions i autobusos, públics i privats) de la província de Barcelona i a fer-ne complir els reglaments. Havent transcendit entre els transportistes l'activitat del nostre biografiat en la difusió de la llengua catalana, hi hagué qui l'amenaçà de denunciar-lo per catalanista si era massa exigent. Ens consta que Vallcorba passà força estones de preocupació, tement que sobrevingués alguna denúncia que comportés una sanció.

Una altra activitat de Jaume Vallcorba ha estat i és la d'escriure uns textos de divulgació gramatical en el *Bloc Maragall*, calendari de paret de fulls diaris publicat per l'editorial Miquel Arimany (Barcelona). A partir de 1964, o sia durant més de trenta anys –i això encara dura avui–, el full del dimecres del *Bloc Maragall* conté un comentari lingüístic, de divulgació o de recerca. Una selecció dels textos escrits entre 1964 i 1978 fou aplegada en un llibre titulat *Punts essencials de català en lliçons breus* (Arimany, Barcelona 1978), i sabem que l'autor en prepara el segon volum.

Dèiem abans que Jaume Vallcorba va col·laborar assíduament en el *Butlletí Interior* dels Seminaris de la DEC. En aquesta col·laboració començà a estudiar la problemàtica dels verbs *ésser* i *estar*, matèria en què ha esdevingut una autoritat, tant que hom li encarregà la redacció dels articles corresponents a aquests verbs en la *Gran enciclopèdia catalana*. Més tard amplià i sistematitzà els seus estudis en el llibre *Els verbs* ser *i* estar *en català* (Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona i Edicions Curial, 1978).

Quan sobrevingué la transició política, després de

mort del general Franco, l'organisme on Jaume Vallcorba exercia la seva activitat d'enginyer fou transferida (novembre de 1978) a la Generalitat de Catalunya. Aleshores ell fou designat per a exercir el càrrec de cap del Servei de Transports Interurbans de la demarcació de Barcelona (corresponent a la Direcció General de Transports del Departament de Política Territorial i Obres Públiques), càrrec que exercí des de l'any 1978 fins al gener de 1986.

Després, des del gener fins a l'agost (en què complia seixanta-sis anys i li corresponia, per tant, la jubilació) fou nomenat director del recentment creat Servei de Formació i Suport Idiomàtic, que tenia per finalitat, no solament la correcció lingüística dels textos del Departament d'Obres Públiques de la Generalitat, sinó també catalanitzar-ne l'actuació tècnica i administrativa, alhora que proposar i propalar la terminologia tècnica en català pròpia del departament. Val a dir que aquesta tasca s'ha continuat fent i que ell, com a emèrit, fou pregat d'anar-hi col·laborant. En aquest organisme, el nostre enginyer-filòleg hi ha fet una gran tasca de catalanització. N'és un exemple l'àmplia intervenció seva en la redacció del *Diccionari de carreteres* (Barcelona 1991), la del *Diccionari de ports i costes* (en català, castellà, francès i anglès) i la d'un *Diccionari visual de la construcció*, obres en què ha col·laborat de manera assídua.

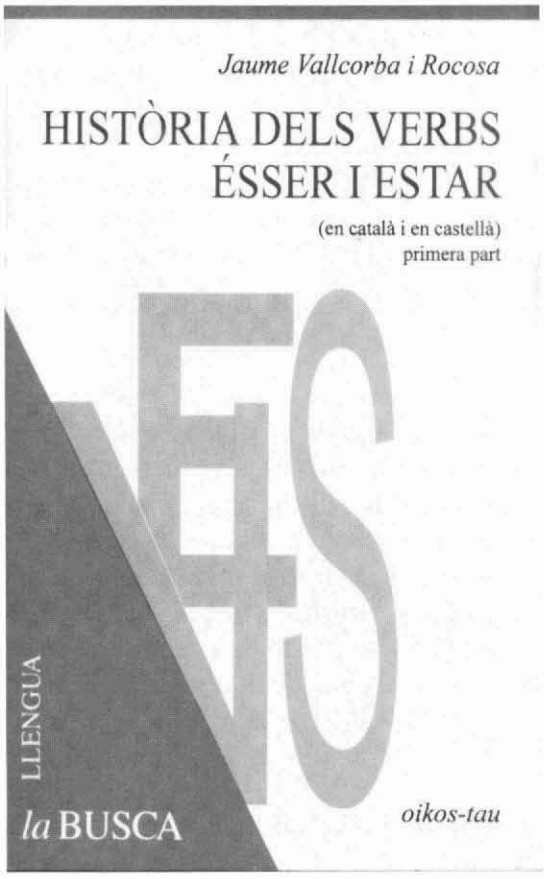

Actualment continua les investigacions sobre els verbs *ésser* i *estar* a fi de deixar ben establerta la història de l'ús propi del català, atès el qual correspon de reconèixer-ne el bon ús actual. Editat per Oikos-Tau, acaba de sortir un llibre (primera part) amb el títol de *Història dels verbs* ésser *i* estar, en el qual fa referència també al camí que han fet aquests verbs en castellà, i comença a mostrar que no hi ha cap paral·lelisme amb el curs que *ésser* i *estar* han seguit en el català. També vol deixar ben aclarits els aspectes dels partitius, enters, determinats i indeterminats, que tantes marcades particularitats presenten en les construccions oracionals pròpiament catalanes, modernes, i encara vol anar a fons en el *tots* i *tothom*, en els circumstancials de datació i en els de durada, com també en algun altre aspecte de la llengua.

Hem d'al·ludir, encara, a alguns antecedents més de la vida i activitat de Jaume Vallcorba i Rocosa: a catorze anys, tot cursant estudis secundaris, va emprendre la publicació de la revista interescolar en català *Antena* i, durant el règim franquista, va publicar estudis literaris en la revista *El Pont*. Hem de saber que, abans de fer els estudis d'enginyeria a Madrid, l'any 36, en acabar el batxillerat, va ingressar a la Universitat de Barcelona a fer Filosofia i Lletres, on va ser secretari de l'Associació Professional d'Estudiants. Vet aquí que mentre n'era, un dia va rebre ordres perquè aquesta Associació, en comptes de ser apolítica i areligiosa, fos política i contrària a la doctrina cristiana. Llavors va fer una assemblea general de tots els membres de l'associació, on es votar que no es modificava res. Potser fou a conseqüència d'això que fos detingut a Barcelona (el 26 de maig de 1938) i que, perquè els seus apunts de les classes de la universitat eren fets en català, fos amenaçat reiteradament pels interrogadors del SIM, del govern central, fins a ser maltractat físicament, i, per tal d'afectar-lo, li mostraven com ho farien, perquè –li deien– era catalanista i catòlic.

Ha escrit articles sobre la depuració del català –com ara en la revista LLENGUA NACIONAL– i ha participat en el llibre col·lectiu *Una llengua sense ordre ni concert* (Oikos-Tau, Vilassar de Mar 1993) amb l'estudi Barbaria i confusions en l'adaptació

dels mots tècnics. Ha pronunciat diverses conferències com ara la feta en homenatge a Miquel Fullana i Llompart, autor del *Diccionari de l'art i els oficis de construcció* (Ed. Moll, Ciutat de Mallorca 1974). És membre del jurat del Premi Sanchis Guarner a la unitat de la llengua catalana que atorga cada any la Fundació Jaume I, i també forma part del jurat del Premi Ramon Aramon a la lleialtat lingüística.

Darrerament, arran de la polèmica esclatada entorn de la immersió lingüística, escriví una carta al director de *La Vanguardia*, que fou publicada destacant-la, en la qual feia saber que abans de la immersió en el català havíem tingut la immersió de tots els infants, a estudi, en castellà, sobretot després de la llei Moyano (1857), que obligà a escolaritzar tota la mainada, i a fer-ho exclusivament en castellà. Doncs bé, aquesta carta ha valgut al seu autor amenaces per escrit i per telèfon. A partir d'ací, tot i que és subscriptor de *La Vanguardia*, no li han publicat cap de les dues cartes posteriors que hi ha enviat, responent objectivament a unes altres de publicades en què es feien manifestacions contràries a la nostra llengua.

En resum, com veiem, la biografia de Jaume Vallcorba i Rocosa és un constant enfilall de fets a favor de l'ús i la dignitat de la llengua pròpia de Catalunya. Havent estat, doncs, ell, durant tota la seva vida, tan conseqüent i fidel a aquest do tan gran com és la llengua, volem cloure el nostre article fent ressonar de la seva pròpia veu el millor consell o missatge que adreçaria als catalans. I ens respon així, l'amic Jaume:

«Jo, l'únic consell que donaria als catalans és que tinguin tanta dignitat lingüística com tenen els castellans; que els catalans sapiguem aguantar la nostra llengua com fan ells amb la seva. Els castellans, no solament a Castella sinó a Catalunya, que és un país d'una altra llengua, es mantenen en la seva. Us imagineu que els catalans tinguéssim tanta dignitat lingüística que mantinguéssim la nostra llengua fins i tot vivint a Madrid parlant amb qui sigui? A alguns, sols de pensar això, els deu semblar de boig o venir pànic! Conservem, doncs, la dignitat lingüística a Catalunya: tenir por, és ridícul.»

I en Jaume encara vol aclarir:
«Parlar en castellà a una persona, ací a Catalunya, és tenir-li una atenció; no pas que hi tinguem una obligació! Atenció que es mereixen els castellans que procuren aprendre i arribar a parlar el català. No la mereixen, però, els qui no volen saber-la.»

«Parlar en castellà a una persona, ací a Catalunya, és tenir-li una atenció; no pas que hi tinguem una obligació! Atenció que es mereixen els castellans que procuren aprendre i arribar a parlar el català. No la mereixen, però, els qui no volen saber-la.»

I Vallcorba continua donant, encara amb més èmfasi, el seu consell o advertiment als catalans:
«Tinguem present que és absurd de concedir aquesta atenció de parlar en castellà a un jove de vint anys per avall, que visqui a Catalunya. Tots aquests joves ja sabem que han anat a estudi, on han après català. És inadmissible de parlar en castellà a nois d'aquests: els hem de parlar en català! I si aquell jove, que ha nascut ací i que hi viu, ens continua parlant en castellà, primer: no es pot admetre que la persona catalana li parli en castellà; i, segon: s'ha d'insistir a aquest jove a parlar en català, perquè la llengua catalana que ací ha sentit i ha après no és sols una llengua a aprendre (com el llatí) sinó que l'ha estudiada per a parlar-la!»
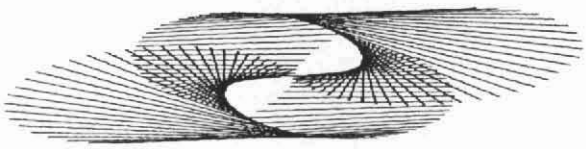
Amic Jaume, rebeu sincerament tot el nostre reconeixement per haver dedicat una bona part de la vostra vida al bon establiment, enfortiment i envigorint de la nostra llengua catalana i per haver-nos atès tan cordialment en la nostra entrevista. Gràcies!